Azathioprine

Tabletten bij ernstig eczeem

Het doel van deze folder

Deze folder is voor mensen die starten met azathioprine bij constitutioneel eczeem, ook wel atopisch eczeem genoemd, en voor ouders van kinderen die dit medicijn krijgen. Je leest wat het medicijn doet, hoe je het gebruikt, welke controles nodig zijn en waar je zelf op let.

Wat is azathioprine en hoe werkt het?

Azathioprine remt de aanmaak van afweercellen die bij eczeem te actief zijn. Daardoor worden ontsteking en jeuk minder. Het werkt in het hele lichaam. Artsen gebruiken azathioprine al tientallen jaren, bijvoorbeeld bij darmziekten, reuma en na een transplantatie.

Azathioprine geneest eczeem niet en verandert je aanleg niet. Het remt de ontsteking zolang je het gebruikt.

Waarom krijg je dit medicijn?

Je hebt ernstig eczeem dat met smeren niet genoeg rustig wordt, of het lukt niet om sterke hormooncrème af te bouwen.

Azathioprine is niet geregistreerd voor eczeem. Artsen gebruiken het wel, bij volwassenen en kinderen vanaf 2 jaar, op basis van onderzoek en de richtlijn. Dat heet off-label.

Hoe gebruik je het?

- Vorm: tabletten.
- Start: je begint meestal met een proefdosis van 50 mg per dag gedurende 2 weken. Zo ziet je arts of je het verdraagt.
- Daarna: na 2 weken krijg je bloedonderzoek. Is dat goed, dan gaat de dosis stap voor stap omhoog, met na elke stap een bloedtest. De dosis hangt af van je gewicht. Verander de dosis nooit zelf.
- Hoe vaak: één of twee keer per dag, op vaste tijden. Neem de tabletten bij of na het eten als je er misselijk van wordt.
- Neem azathioprine niet in met melk of zuivel, zoals yoghurt of kwark.
- Slik de tabletten heel door. Breek of verpulver ze niet.

Een dosis vergeten?

Neem nooit een dubbele dosis om een vergeten dosis in te halen. Weet je niet wat je moet doen, vraag het dan je apotheek of arts.

Bewaren en reizen

Bewaar de tabletten in de verpakking bij kamertemperatuur. Neem ze op reis mee in de handbagage, met een medicijnpaspoort van de apotheek.

Wanneer merk je effect en hoe lang gebruik je het?

Azathioprine werkt langzaam. Na 2 tot 3 maanden zie je meestal duidelijk effect. Dan beoordeel je met je dermatoloog of het genoeg helpt.

Werkt het goed, dan kun je azathioprine lang gebruiken. Gaat het lange tijd goed, dan bespreek je of de dosis omlaag kan. Stop niet zelf.

Blijf naast dit medicijn elke dag een vettende crème smeren. Je arts kan daarnaast een ontstekingsremmende crème of zalf voorschrijven.

Onderzoek vooraf en controles

Voor de start

- Je arts vraagt naar je gezondheid, je medicijnen en een kinderwens.
- Bloedonderzoek: bloedbeeld, lever en nieren, en een test op hepatitis B en C.
- Je arts kijkt welke vaccinaties je hebt gehad.
- Kun je zwanger worden? Dan wordt een zwangerschap uitgesloten, of je arts bespreekt een kinderwens.
- Je arts kijkt naar je huid, omdat de kans op huidkanker bij lang gebruik groter is.

Tijdens de behandeling

Na 2 weken en na elke stap omhoog krijg je bloedonderzoek van je bloedcellen. De eerste 3

maanden krijg je daarnaast elke 4 weken bloedonderzoek: bloedbeeld, lever en nieren. Daarna meestal elke 6 maanden, en extra na een hogere dosis. Je dermatoloog kijkt ook regelmatig naar je huid.

Bijwerkingen

Vaak

- Misselijkheid, vooral in het begin.
- Minder witte bloedcellen of bloedplaatjes.
- Infecties, zoals een koortslip of gordelroos.

Soms

- Een overgevoeligheidsreactie in de eerste weken, met koorts, spierpijn, huiduitslag of erg ziek zijn.
- Een hogere leverwaarde in het bloed.
- Een ontsteking van de alvleesklier, met hevige buikpijn.

Zeldzaam maar belangrijk

- Ernstige remming van het beenmerg, met koorts, keelpijn, blauwe plekken of bloedingen.
- Huidkanker en, heel zelden, lymfeklierkanker bij lang gebruik.

Wat je zelf vermijdt of meldt

- Gebruik nooit allopurinol of febuxostat, middelen tegen jicht, zonder overleg. Die verhogen de hoeveelheid azathioprine sterk en kunnen het beenmerg ernstig remmen.
- Gebruik het antibioticum co-trimoxazol niet zonder overleg. Dat remt het beenmerg extra.
- Bescherm je huid tegen de zon, ga niet onder de zonnebank en laat je huid regelmatig nakijken.
- Meld een nieuw plekje op de huid dat niet geneest of verandert.
- Doe als vrouw mee aan het bevolkingsonderzoek baarmoederhalskanker.
- Vertel elke arts, tandarts en apotheker dat je azathioprine gebruikt. Er zijn wisselwerkingen, bijvoorbeeld met bloedverdunners zoals warfarine.

Vaccinaties

- Levende vaccins krijg je niet tijdens de behandeling. Voorbeelden zijn het vaccin tegen gele koorts, de BMR-prik en het waterpokkenvaccin. Heb je zo'n vaccin nodig, dan krijg je het minstens 4 weken vóór de start. Na het stoppen wacht je 3 maanden. Overleg altijd met je arts.
- Je arts kijkt vooraf welke vaccinaties je hebt gehad en of je waterpokken hebt gehad.
- Vaccins zonder levend virus of bacterie mogen wel. Ze werken soms iets minder goed.
- De jaarlijkse griepprik en de vaccinatie tegen pneumokokken worden aangeraden. De griepprik is gratis via je huisarts. De pneumokokkenprik wordt vergoed uit je basisverzekering; je eigen risico kan wel gelden. Het vaccin tegen gordelroos zonder levend virus is voor volwassenen het overwegen waard. Het wordt meestal niet vergoed. Bespreek het met je arts of huisarts.
- Ga je op reis buiten Europa? Maak minimaal 2 tot 3 maanden voor vertrek een afspraak bij een reizigersvaccinatiebureau, zoals de GGD, en vertel welk medicijn je gebruikt. Levende reisvaccins krijg je niet, zoals gele koorts, tyfus via de mond en het vaccin tegen dengue. De vaccins tegen chikungunya krijg je bij deze medicijnen ook niet. Laat malariapillen en antibiotica altijd controleren door het vaccinatiebureau of je apotheek.
- Kinderen krijgen de prikken zonder levend virus uit het Rijksvaccinatieprogramma gewoon. Levende vaccins, zoals de BMR-prik, krijgen ze niet tijdens de behandeling. Overleg altijd met je arts.

Infecties en operaties

Dit medicijn remt de afweer. Je krijgt daardoor makkelijker een infectie, en een infectie kan ernstiger verlopen. Was vaak je handen en blijf weg bij mensen met waterpokken of gordelroos als je die zelf nooit hebt gehad. Heb je koorts of een ernstige infectie, neem dan dezelfde dag contact op. Soms stop je tijdelijk.

Krijg je een operatie of een ingreep bij de tandarts? Vertel dat je dit medicijn gebruikt. Je dermatoloog zegt of je tijdelijk moet stoppen.

Kinderwens, zwangerschap en borstvoeding

Azathioprine kan in overleg tijdens de zwangerschap worden gebruikt als dat nodig is. Bespreek een kinderwens vooraf met je dermatoloog. Ben je zwanger, vertel het dan ook aan je verloskundige of gynaecoloog. Vertel het ook aan het consultatiebureau. Je krijgt zoals iedereen de kinkhoestprik bij 22 weken. Je baby krijgt meestal een extra prik bij 2 maanden. Gebruik je een spiraaltje? Dat kan minder betrouwbaar zijn; je arts bespreekt met je of je extra anticonceptie nodig hebt.

Borstvoeding is meestal mogelijk. Er gaat weinig azathioprine in de moedermelk. Bespreek het met je dermatoloog.

Voor mannen: je kunt azathioprine volgens de huidige inzichten blijven gebruiken bij een kinderwens. Bespreek het met je arts.

De afweging

Azathioprine werkt bij een deel van de mensen goed en kan lang worden gebruikt. Het werkt langzaam, vraagt bloedcontroles en vergroot bij lang gebruik de kans op huidkanker. Onbehandeld ernstig eczeem heeft ook gevolgen, voor slaap, werk, school en stemming. Jij en je dermatoloog bespreken wat voor jou zwaarder weegt en kijken regelmatig of dat nog klopt.

Neem contact op met je arts of verpleegkundige bij:

- misselijkheid die hindert
- geel zien of donkere urine
- een nieuw plekje op de huid
- eczeem dat na 3 maanden niet beter is
- zwangerschap of een zwangerschapswens

Neem dezelfde dag contact op bij:

- koorts, spierpijn of erg ziek zijn in de eerste weken na de start
- hevige buikpijn
- keelpijn met koorts, veel blauwe plekken of bloedingen
- snel uitbreidende blaasjes of ronde wondjes op de huid met eczeem, vaak met koorts. Dit kan eczema herpeticum zijn.
- blaasjes zoals bij gordelroos of waterpokken
- contact met waterpokken, als je zelf nooit waterpokken hebt gehad

Veelgestelde vragen

Waarom eerst een proefdosis?

Sommige mensen breken azathioprine langzaam af en krijgen snel bijwerkingen. Met een lage startdosis en bloedonderzoek ziet je arts dat op tijd. Een standaard bloedtest vooraf is daarom niet nodig.

Mag ik alcohol drinken?

Matig gebruik is meestal geen probleem.

Voor ouders: azathioprine bij kinderen

Artsen gebruiken azathioprine ook bij kinderen vanaf 2 jaar met ernstig eczeem. De dosis hangt af van het gewicht. Soms wordt vooraf in het bloed gekeken hoe het lichaam azathioprine afbreekt (TPMT en NUDT15). Is dat nog niet bekend, dan krijgt je kind eerst een lage dosis. Bloedonderzoek volgt na 1 week, na 1 en 2 maanden en daarna elke 3 maanden. Op hepatitis wordt alleen getest bij een verhoogd risico.

Heeft je kind seks? Dan gebruiken jongens en meisjes goede anticonceptie tijdens de behandeling en tot minstens 3 maanden na het stoppen.

Mag ik de zon in?

Ja, met zonnebrandcrème (factor 30 tot 50) en bedekkende kleding. Blijf tussen 12 en 15 uur uit de zon. Vermijd verbranden en de zonnebank.

Ik krijg allopurinol voorgeschreven. Wat nu?

Neem het niet zonder overleg met je dermatoloog. Soms kan het wel, met een veel lagere dosis azathioprine.

Vaccinaties

De prikken uit het Rijksvaccinatieprogramma zonder levend virus gaan gewoon door. De BMR-prik krijgt je kind niet tijdens de behandeling. Je arts kijkt of die vooraf kan.

Er is alles aan gedaan om ervoor te zorgen dat de informatie in deze folder juist is. Toch is niet elke behandeling geschikt of werkzaam voor iedereen. Je eigen arts kan je uitgebreider adviseren.

Samengesteld door dr. Annemie Galimont, dermatoloog, naar het Farmacotherapeutisch Kompas (azathioprine, oktober 2026), de NVDV-richtlijn Constitutioneel eczeem met het addendum voor kinderen (2020), de NVR-richtlijn Kinderwens en zwangerschap (2024) en de conceptrichtlijn Screening en monitoring bij systemische medicatie voor inflammatoire dermatosen (NVDV, 2026). Uitgave: onlinedermatologie.nl, oktober 2026.